

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

OTEVŘENÉ KÓDOVÁNÍ
(seminární práce)

Autorka: BcA. Kateřina Matulová

Program, obor: Navazující magisterské studium, Učitelství Výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

Ročník: druhý

Školní rok, semestr: 2017/18, LS

Předmět: PRX/Seminář praxe

Obsah

1.	Výukové jednotky.....	1
	1.1 První výuková jednotka	1
	1.2 Druhá výuková jednotka	12
2.	Reflektivní bilance	16
	2.1 Reflexe z náslechu praxe	16
	2.2 Ohlédnutí se zpět – reflexe – otevřené kódování	18
	2.3 Reflexe k první výukové jednotce	18
	2.4 Závěrečné shrnutí – reflexe – otevřeného kódování	25
	2.4 Reflexe k druhé výukové jednotce	29

Didaktická příprava na výukovou jednotku předmětu Kresby a Malby, 1.ročníku oboru užitá malba na SUPŠ Zámeček

ZČU Pedagogická fakulta

Jméno a příjmení: Kateřina Matulová

Ročník: 2. NMgr., LS, 2018

Obor: Učitelství výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

Předmět: SPP / PPS Pedagogická praxe souvislá

Námět hodiny: Zátíší s drapérií

Časová dotace úkolu: Realizováno třikrát ve 3 vyučovacích blocích:

- 6 vyučovacích hodin, 2krát (2x6x45 minut, **2x270 minut**), 13. 2. 2018 a 27. 2. 2018
- 4 vyučovací hodiny (4x45 minut, **180minut**) 26. 2. 2018
-

Cílová skupina: 1. ročník na SŠ

Počet studentů: 4-6

Místo: ateliér ve škole

Inspirační východiska úkolu (oblast umění, kultury, přírodních věd atd.): dějiny umění:

barokní zátíší (studie světla a stínu, šerosvit, inspirační barokní umělci: Pieter Claesz, Willem Claesz. Heda, Willem Kalf)

inspirace: Pieter Claesz

inspirace: Willem Kalf

inspirace: Willem Claesz. Heda

podkladová kresba uhlím

lavírka tuší

Výsledná práce

Mezipředmětové vztahy: dějiny umění (barokní malíři: Georges de La Tour, Willem Claesz Heda)

Učivo (vzdělávací obsah): studie rotační a kubická tělesa s drapérií, technikou lavírované tuše na formát 70x50 cm

Vzdělávací cíle, očekávané výstupy (pozn. formulované učitelem i vyplývající z úkolu):

- Žák poznává a vědomě používá obrazotvorné prvky plošného i kresebného vyjádření (při ztvárnění zátiší žák pracuje s tvarem, kompozicí, perspektivou, kresebnou linkou uhlem a při tvorbě lavírované techniky žák pracuje s plochou, tvarem, světlem a stínem, prostorem).
- Žák rozvíjí své vnímání (okolního světa, struktury různého materiálu různých předmětů), vyjadřování a estetické citění (světla a stínu, plošné kompozice).

Vztah aktivity ke klíčovým kompetencím z RVP:

- **Kompetence k učení:** „Žák kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá při svém studiu a praxi, kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů svého učení a práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci.“
- **Kompetence řešení problémů:** „Žák hledá svůj způsob znázornění a nalezení výjevu.“
- **Kompetence komunikace:** „Žák komunikuje skrz obraz, obhazuje svou práci při konzultaci s učitelem.“

Pomůcky: přírodní uhl, řezák, papírová lepenka, hadr, plastická guma, špejle, pomocné okénko, kelímky na vodu a na ředění tuše, černá tuš, štětce různých velikostí, čtvrtky formátu 50x70

Formulace zadání výtvarného úkolu učitelem:

Uprostřed ateliéru je na stole postaveno zátiší z několika předmětů. Vaším prvním úkolem bude vybrat si pohled na zátiší a postavit si tam stojan. Poté si napnete připravené čtvrtky o formátu 50x70cm. V první polovině výuky si zátiší načrtnete přírodním uhlem. Ke správnému posazení motivu do formátu použijte pomocné okénko a ke změření správných proporcí a načrtnutí perspektivy použijte špejli.

Hodnotit budu především správné posazení motivu do formátu, tedy jeho kompozici, perspektivu kubických předmětů (kostek a podstavce, tedy stolu), proporce jednotlivých předmětů a přesnost jejich tvarů. Tedy konstrukci zátiší. Lahve jsou symetrické s rovnou osou, tudíž se nenaklánějí na žádnou stranu a rovně stojí. Neustále používejte k měření špejli.

V druhé polovině výuky odložíte přírodní uhl a začnete lavírovat tuší. Naředte si do kelímku tuš a začněte s nejsvětlejšími plochami a postupně přitmavujte. Jakmile začnete, nemůžete udělat krok zpět. Pozorujte světla a stíny. Dávejte si pozor kde je světlo a nechejte si tam papír nedotčený. Jakmile jej zatmavíte, nemůžete jej už zesvětlit. U lavírky je nespětějšíším místem bílý papír. Nepoužívá se běloba ani guma. Proto, když jej zatmavíte tuší, už jej nemůžete zesvětlit.

Fáze výtvarného úkolu:

1. Informační výklad o zpracování zátiší + ukázky obrazů zátiší barokních umělců.

+ **Motivace:** V úvodu výuky seznámím studenty s uměleckým směrem baroka, ve kterém umělci ztvárnili své motivy realisticky. Studovali tvary a hlavně světlo a stín, který dodává obrazu dynamiku a hloubku. Studie světla a stínu pomáhá objekty tvarovat, dávat jim hmotu a prostor v ploše. Studentům ukážu pár děl od nizozemského malíře Willema Claesze a Willemse de Kallaf, holandského malíře Pietera Claesze.

2. Zadání výtvarného úkolu.

3. Studenti si hledají pohled na zátiší a staví si stojan.

4. Studenti si napínají čtvrtky.

5. Studenti začínají s rozkresem zátiší přírodním uhlem s pomocným okénkem.

6. Obcházím jednotlivé studenty a konzultuji jejich výběr pohledu, výřez, který zachycují uhlem na čtvrtku. Upozorňuji je na chyby u kompozice kresby a proporce jednotlivých předmětů. Pokud student příliš tlačí na uhl, oznamuji mu, ať na uhl tolik netlačí. Kresba slouží pouze jako podkladová, aby si ujasnil kompozici, proporce a tvary předmětů. Když se přes uhlovou kresbu maluje lavírovanou tuší, uhl se rozmaže a častěji se zafixuje a místo i po zaschnutí nejde vygumovat. Tudiž pokud na tom místě mělo být světlo, už jej tam nedostane. Proto je nutné si světla na obrazu neustále uvědomovat, a to už při rozvržení uhlovou kresbou.

7. Studenti pokračují v uhlovém kresebném podkladu. Na kresebné části pracují přibližně dvě vyučovací hodiny, podle individuální rychlosti každého studenta. Se studenty jejich průběh práce konzultuji každých 15-20 minut. A po půl hodině studentům oznamuji kolik jim zbývá času na kresbný podklad, než začnou s lavírkou tuší.

8. Oznamuji studentům, aby už začali lavírkou. Znovu je upozorňuji, aby začínali od nejsvětlejších ploch. Aby si pozorně prohlédli zátiší, odkud jde světlo, která místa jsou světlá a nejsvětlejší, která jsou tmavá a nejtímavší. Také jim oznamuji, aby si všímali i odstínů pozadí. Aby stále používali špejli a měřili i v druhé fázi, kdy už malují lavírkou. Tím, že pracují od nejsvětlejších odstínů po tmavších, mají stále možnost některé chyby v proporcích a tvarech předmětů opravit.

9. Oznamuji studentům, že skončíme o 15 minut dříve, abychom měli čas na hodnocení jejich prací. Do té doby budou pracovat na lavírce tuší.

10. Do konce výuky studenti pracují na lavírce zátiší, průběžně cca po 15-20 minutách s nimi konzultuji jejich práci a upozorňuji je kolik času jim zbývá.

11. Studenti 15 minut před koncem vyučovacího bloku končí se svou prací na výtvarném úkolu a já je individuálně hodnotím. Hodnotím kompozici zátiší, proporce, perspektivu. Bavíme se společně o průběhu práce. Jak studentovi šla kresba uhlem. Jak se práce do konce výuky posunula, co se studentovi podařilo opravit, co naopak zhoršit. Která fáze byla pro studenta nejtěžší. Jak mu šla práce s lavírkou. Na co by si příště měl dát pozor.

Kritéria hodnocení:

- kvalita projevu: kresebné vizuálně obrazné vyjádření, jak žák zvládá kresbu přírodním uhlem; plošné vizuálně obrazné vyjádření, jak si žák poradil s technikou lavírované kresby tuší; práce s kompozicí, perspektivou, konstrukce zátiší (správné poměry)
- estetické vnímání: vnímání světla a stínu, které modelují předměty a hloubku prostoru
- přístup žáka k předmětu: pracovní aktivita v hodině/zapojení se do pracovního procesu
- dokončení úkolu ve stanoveném termínu,
- komunikace žáka při průběžné konzultaci
- práce s pomůckami: jak žák umí pracovat s pomocným okénkem a pomocnou špejlí

Reflexe:

Jaký jste si vybrali pohled na zátiší, jeho výřez a proč?

Měli jste problém použít uhlovou kresbu jen jako kresebný náčrt? Do teď jste uhl používali jako hlavní techniku kresebného úkolu.

Jak se ti pracovalo s lavírovanou technikou?

Co ti dělalo největší potíže při ztvárnění studie zátiší lavírkou?

Příloha: fotodokumentace úkolu:

Ukázky výtvarných prací studentů z 1. vyučovacího bloku, ze dne 13. 2. 2018.

Ukázky výtvarných prací studentů z 2. vyučovacího bloku, ze dne 26. 2. 2018.

Ukázky výtvarných prací studentů z 3. vyučovacího bloku, ze dne 27. 2. 2018.

Ukázka fotodokumentace prací jednotlivých studentů ze 3 vyučovacích bloků.

Studentka 1. ročník SŠ, studie zátiší lavírkou.

Studentka 1. ročník SŠ, studie zátiší lavírkou.

Studentka 1. ročník SŠ, studie zátiší lavírkou.

Studentka 1. ročník SŠ, studie zátiší lavírkou.

Didaktická příprava na výukovou jednotku předmětu Figurální kresby, 2. ročníku oboru užitá malba na SUPŠ Zámeček

ZČU Pedagogická fakulta

Jméno a příjmení: Kateřina Matulová

Ročník: 2. NMgr., LS, 2018

Obor: Učitelství výtvarné výchovy pro SŠ a ZUŠ

Předmět: SPP / PPS Pedagogická praxe souvislá

Námět hodiny: Studie podle živého modelu

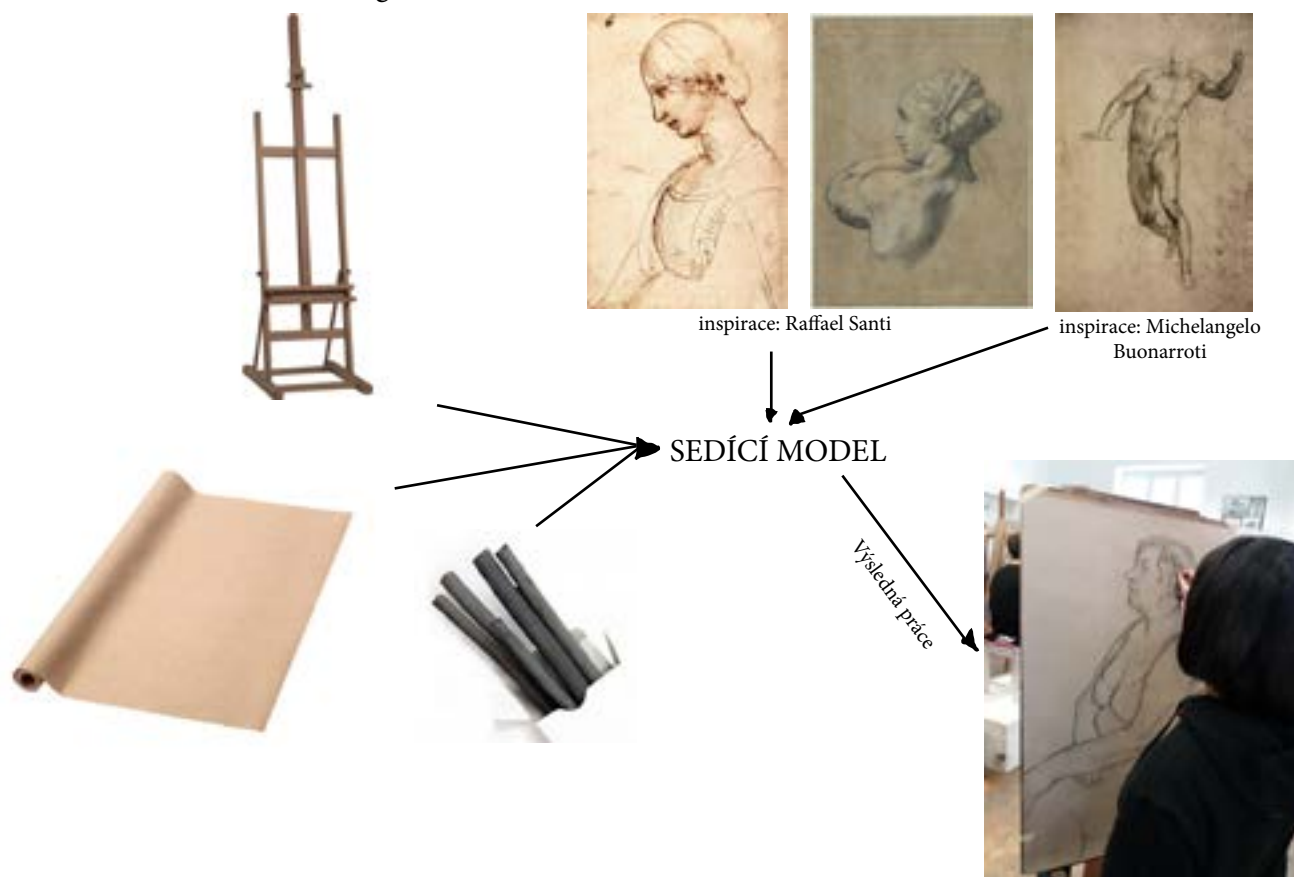
Časová dotace úkolu: 4 vyučovací hodiny (4x45 minut, 180 minut)

Cílová skupina: 2. ročník na SŠ

Počet studentů: cca 15

Místo: ateliér ve škole

Inspirační východiska úkolu (oblast umění, kultury, přírodních věd atd.): biologie člověka (studie anatomie), renesance (Michelangelo Buonarroti, Raffael Santi)

Mezipředmětové vztahy: biologie člověka, dějiny umění

Učivo (vzdělávací obsah): Studie podle živého modelu: sedící žena, akt a sedící muž, polofigura, kresba uhlím na balící papír formátu B1

Vzdělávací cíle, očekávané výstupy (pozn. formulované učitelem i vyplývající z úkolu):

- Žák poznává a vědomě používá obrazotvorné prvky kresebného vyjádření (při ztvárnění figury žák pracuje s tvarem, kompozicí, perspektivou, kresebnou linkou uhlím, a i plošným kresbným vyjádřením uhlím, při kterém žák pracuje s plochou, tvarem, světlem a stínem).
- Žák rozvíjí své vnímání (pozorováním anatomie), vyjadřování a estetické citění (pozorování světla a stínu při stínování hmoty).

Vztah aktivity ke klíčovým kompetencím z RVP:

- **Kompetence k učení:** „Žák kriticky přistupuje ke zdrojům informací, informace tvořivě zpracovává a využívá při svém studiu a praxi, kriticky hodnotí pokrok při dosahování cílů svého učení a práce, přijímá ocenění, radu i kritiku ze strany druhých, z vlastních úspěchů i chyb čerpá poučení pro další práci.“
- **Kompetence řešení problémů:** „Žák hledá svůj způsob znázornění a nalezení výjevu.“
- **Kompetence komunikace:** „Žák komunikuje skrz obraz, obhazuje svou práci při konzultaci s učitelem.“

Pomůcky: přírodní uhlí, řezák, papírová lepenka, hadr, plastická guma, špejle, pomocné okénko

Formulace zadání výtvarného úkolu učitelem:

Před sebou máte dva živé modely. Polonahou figuru ženy a oblečeného sedícího muže. Najděte si každý svůj pohled a postavte si tam stojan. Napněte si balící papír na desky o velikosti B1. Vaším dnešním úkolem bude nakreslit studii polofigury v životní velikosti a to přírodním uhlím. Za pomoci pomocného okénka si najděte kompozici. A za pomoci špejle neustále měřte proporce. Budu hodnotit, jak jste polofiguru umístili do formátu, tedy kompozici.

A hlavně správné proporce a jestli jste kresbu stihli nakreslit ve stanoveném termínu. Máte na kresbu polofigury 4 vyučovací hodiny. Přibližně v průběhu 2-3 vyučovacích hodin si kresbu lineárně rozvrhněte a v průběhu poslední hodiny až posledních dvou hodin (podle individuální rychlosti každého studenta) dejte kresbě objem stínováním. S kresbou skončíte 20 minut před koncem vyučovacího bloku. A vaše kresby ohodnotím známkováním.

Fáze výtvarného úkolu:

1. Informační výklad o kresbě figury (poučení o měření proporcí špejlí). + Motivace:

Jakožto budoucí malíři potřebujete znát anatomii člověka, aby jste pak mohli figuru aplikovat do vašich obrazů, ilustrací, plakátů či třeba i reklam. Když budete znát dobře anatomii člověka, můžete ji pak snáze deformovat do různých uměleckých stylů a stále váš obraz bude kompozičně fungovat. A proto je potřeba, aby jste se naučili zvládat figurální kresbu.

2. Zadání výtvarného úkolu.

3. Studenti si hledají pohled u figury, živého modelu a staví si stojan.

4. Studenti si napínají balící papír.

5. Studenti začínají s rozkresem polofigury přírodním uhlím s pomocným okénkem a špejlí.

6. Obcházejím jednotlivé studenty a konzultuji jejich výběr pohledu, který zachycují uhlím na balící papír. Upozorňuji je na chyby u kompozice kresby a proporcí. Poučím je o měření proporcí špejlí a na co by si měli dát pozor.

7. Studenti pracují, kreslí studii figury 4 vyučovací hodiny. Se studenty jejich průběh práce konzultuji každých 15- 20 minut.

8. 20 minut před koncem oznámím, aby skončili a ohodnotím studie, kresby individuálně.

Kritéria hodnocení:

- kvalita projevu: kresebné vizuálně obrazné vyjádření, jak žák zvládá kresbu přírodním uhlem; práce s kompozicí, perspektivou, proporcemi
- estetické vnímání: vnímání světla a stínu, které modelují hmotu
- přístup žáka k předmětu: pracovní aktivita v hodině/zapojení se do pracovního procesu
- dokončení úkolu ve stanoveném termínu,
- komunikace žáka při průběžné konzultaci
- práce s pomůcky: jak žák umí pracovat s pomocným okénkem a pomocnou špejlí

Reflexe:

Co ti dělalo největší potíže při kresbě polofigury podle živého modelu?

Co ti nejlépe šlo při studii figurální kresby?

Příloha: fotodokumentace úkolu:

Ukázky výtvarných prací studentů 2. ročníku.

Reflektivní bilance z praxe

Reflektivní bilance z náslechu praxe

Před samotným náslechem výuky vedoucího učitele mé praxe jsme se společně s mou kolegyní a vedoucím učitelem Liborem Žižkou sešli v kabinetě a domluvili jsme se společně na průběhu celé naší praxe.

S Liborem Žižkou se znám už několik let, sám mě učil, když jsem na střední uměleckoprůmyslové škole Zámeček studovala. To byla pro mě velká výhoda. Byla jsem ve známém prostředí, které je mi velice blízké, protože mi tato škola a její učitelé mnoho naučili a předali. A tím, že pana Žižku znám a znám jeho způsob výuky, jeho kritéria, se kterými souhlasím a je mi inspirací pro způsob vedení výuky. Tak bylo i pro mě snadnější vést jeho studenty a výuku. Protože jsem mohla na něj navázat.

Za prvé je důležitou informací, že tenhle rok pan učitel Žižka výjimečně učí dvě třídy naráz. Učí 1. a 3. ročník oboru užitá malba. To znamená, že v průběhu výuky navštěvuje dva ateliéry. Moc nadšený z toho není a sám říkal, že to poznamenalo i výsledky studentů, protože se jim nemůže tolik věnovat.

Společně s mou kolegyní, která též byla u pana Žižky na praxi, jsme se měly dohodnout, která bude učit jakou třídu a co. Nakonec to rozhodl pan Žižka sám a předal mi 1. ročník. Což vycházelo na 16 vyučovacích hodin v průběhu dvou týdnů ve třech vyučovacích blocích. A abych se vešla do 20 hodin, tak jsem ještě vedla jeden vyučovací blok figurální kresby 2. ročníku o 4 vyučovacích hodinách.

Pan Žižka mě informoval o třídě, že letos je to poměrně slabý ročník i v počtu, bylo jich jen 6.

V teoretických předmětech jsou spojeny se sochaři a těch bylo výjimečně více. Za nás bylo 15 malířů a 3 sochaři. Tak se to otočilo. Informoval mě, že jsou zvyklí na menší počet úkolů z předchozího pololetí. S tím že jim ale slíbil, že počet úkolů navýší, jako to bylo za nás (my dostávali 6-10 kreseb za týden, 2 kresby ze dne na den). Aby se studenti pořádně vykreslili, protože jsou na tom hůře s kompozicí, proporcemi, tvarování hmoty světlem a stínem. Také mě informoval o chování, vyjadřování a kresebné způsobilosti studentů. Hlavně mě informoval o jedné studentce, která trpí depresemi a bere na to léky.

Domluvili jsme se, že navážeme na plán výuky, který pan učitel Žižka má, protože jsou studenti pozadu.

Než jsme se konkrétně domluvili na obsahu výuky, tak jsem se šli podívat na jeho výuku jak 3. ročníku, tak i prvního. S tím, že nám rovnou zadal, abychom u 1. ročníku oznámkovaly práce studentů z výuky a i jejich domácí úkoly, protože už měli poslední vyučovací hodinu. Učitel nás představil studentům, oznámil jim, že je budeme následujících pár týdnů učit a že budeme pokračovat v tom, co dělají. U mé třídy 1. ročníku se pokračovalo na lavírce zátiší. Studenti však lavírku zátiší dělali jen doma na formát A3. Na větší formát technikou lavírka tuší teprve začnou se mnou. Pan Libor Žižka mě informoval, že od začátku roku se studenty dělal studie uhlem, perovou kresbu tuší a tužkou od formátu A4 do formátu B1.

Ten den studenti dělali naposledy studii zátiší uhlem v průběhu 4 vyučovacích hodin a přinesli vypracovaný úkol, jeden obrázek lavírky zátiší dvou předmětů na formátu A3. S kolegyní jsme si vyzkoušely hodnocení. Pan Žižka měl pravdu, na to že studie dělali celé předchozí pololetí, tak na tom byli poměrně slabě. Zátiší ani nestihli, byli celkově dost nad věcí. Studenti se chovali neuctivě k samotnému panu učiteli, který byl i jejich třídní učitel. Takže je pan učitel musel opakovaně napomínat se zvýšeným hlasem. Výsledné známky prací studentů byly průměrné. Mezi 2-4, převažovaly trojky. Vysvětlily jsme s kolegyní, co bylo špatně, co by chtělo napravit a na čem zapracovat.

Zadala jsem na následující hodinu úkoly. Jednu lavírku tuší zátiší o třech předmětech na formát A3, aby si postavili zátiší kombinací ovoce nebo zeleniny s kuchyňským předmětem. A informovala jsem je, že společně už začneme lavírku tuší na velký formát, tak aby si na příště přinesli krom uhlé, špejle, pomocného okénka na měření kompozice, řezáku a papírové lepenky i tuš, štětec, kalíšky na vodu a na ředění tuše a hadr. Zdůraznila jsem, že je potřeba velký štětec na velké plochy.

Po náslechu, oznámkování a zaúkolování jsme šli zpět do kabinetu a vedoucí učitel s každou z nás probral obsah výuky. Co, jak a proč budeme učit. Také jsme se domluvili na způsobu našeho chování. U mě řekl, ať jsem přísná a rázná. Abych je tzv. postavila do latě. Protože jsou drzí a líní. Má první výuka měla být hned následující den, následně pak v pátek s druhým ročníkem a pak až za 14 dní, protože byly jarní prázdniny. Řekla jsem panu Žižkovi, jaká kritéria si představuji a zadal mi, abych jim na prázdniny zadala úkol.

Tak jsem mu pověděla o mé představě, co se týče kritérií. Chtěla jsem hodnotit, jak studii zátiší studenti stihnou v průběhu výuky, posazení kompozice zátiší do formátu, proporce jednotlivých předmětů, perspektivu a modelaci světla a stínu. S tím pan učitel souhlasil. Povídali jsme si o tom, jak jsou pomalí a nakonec jsme se dohodli, že studentům oznámíme, že se jim známka z práce zhorší o dva stupně, pokud to do konce hodiny nestihnou. Avšak nám nejde o perfektní modelaci dokonalého barokního zátiší. Že zprvu bude pro nás podstatné, aby kompozice a proporce byly správné a aby si studenti vyzkoušeli stínování v ploše lavírkou tuší. Aby pozorovali tvary a světla a stíny.

A dohodli jsme se, že jim na těch 14 dní zadám, aby vypracovali 10 studií lavírkou tuší na formát A3. 5 studií bude o dvou předmětech a 5 studií 3 třech předmětech a aby vždy kombinovali ovoce nebo zeleninu s předmětem z kuchyňského prostředí.

V průběhu náslehu jsem byla seznámena s prostředím třídy, se studenty a jejich chováním a jejich zkušenostmi, s informacemi o průběhu výuky a se způsobem mého vyjadřování.

Ohlédnutí se zpět – reflexe – otevřené kódování z prvního vyučovacího bloku.

Do svých reflexe k výukové jednotce jsem zabudovala dvě podřadné výzkumné sondy v podobě dvou otázek:

1) Jaké problémy bylo možné pozorovat ve výuce ve vztahu k očekávaným výstupům?

2) Které pokyny zadal učitel ve výuce?

Reflektivní bilance z 1. vyučovacího bloku 13. 2. 2018

Škola: SUPŠ Zámeček s.r.o.

Cílová skupina: 1. ročník oboru užitá malba

Výukový předmět: kresba a malba

Námět hodiny: Zátíší s drapérií

Očekávaný výstup:

Očekávám spolupráci se studenty, kterou si chci získat pozorností, jistou rázností v mém vyjadřování.

Doufám, že se mi podaří studenty vést tak, aby do konce vyučovacího bloku stihli zadání vypracovat a že se jim alespoň podaří kompozice zátíší. Zadáám studentům více kritérií, aby se snažili. Ale budu spokojená, když bude kompozice fungovat, a když stihnou lavírkou tuší zaplnit celý formát papíru a dodají trochu objemu a prostoru do obrazu.

Hodnocení:

Budu hodnotit postup práce.

Jak student přistupuje k úkolu.

Jak student pracuje s vyměřováním za pomoci okénka a špejle.

Budu hodnotit kompozici, proporce a perspektivu.

Jak student postupoval při kresebném uhlovém podkladu.

Jak student přijímal mou kritiky.

Jak pracoval s radou.

Jak postupoval při lavírce tuší.

Průběh:

1. vyučovací blok se konal v úterý 13. 2. 2018 a měl 6 vyučovacích hodin. Měla jsem ho se studenty 1. ročníku oboru užitá malby. Do školy jsem přišla o půl hodiny dříve, abych se připravila, hlavně psychicky, a abych si s vedoucím učitelem zopakovala kritéria a celkový přístup. I když jsem byla ve známém prostředí, tak jsem byla trochu nervózní. Sešla jsem se s vedoucím učitelem v kabinetě, otevřeli jsme studentům třídu a začala jsem chystat zátíší. Sokly si zabavil jiný ateliér, tak jsem ho nahradila stolem, na který jsem dala velký krémový papír. Stůl byl totiž špinavý, měl na sobě velkou vrstvu barev a to by pro studenty mohlo být pro začátek matoucí při studii světla a stínu. Potřebovala jsem čistotu, aby mohli pracovat v plochách a nic je nerozptylovalo. Zátíší bylo složené ze 4 předmětů, malé bílé krychle, tmavé skleněné lahve, modelu lidské lebky a hadru. Snažila jsem se postavit zátíší tak, aby bylo z každé strany zajímavé a vyrovnané. Aby z některé strany nebylo příliš těžké nebo příliš lehké. Pan učitel Žižka to samozřejmě zkontroloval a odsouhlasil. V průběhu mé přípravy přicházely studentky. Má třída se skládala pouze ze 6 studentek, žádný chlapec. Privítala jsem je slovy „Dobré ráno“ a zpětně zdravily i ony mě. „Dobré ráno.“ „Dobrý den.“

Studentky mě poznaly už den před tím, kdy jsem jela za Liborem Žižkou, vedoucím učitelem, abychom se spolu na průběhu praxe domluvili.

V 1. ročníku mají studenti hlavní předmět 10 vyučovacích hodin týdně ve dvou vyučovacích blocích. Jeden vyučovací blok mají studenti v pondělí o 4 vyučovacích hodinách a druhý hned druhý den v úterý, kdy měli zbylých 6 vyučovacích hodin v kuse.

Když už přišly všechny studentky a výuka začala, tak jsem vešla do ateliéru a začala jsem.

„Dobré ráno, jmenuji se Kateřina Matulová a následující dva týdny vás budu učit já. Viděli jsme se už včera. **Měli jste za úkol přinést si pomůcky na lavírku tuší, kterou budete kreslit/malovat zátiší. To znamená špejle, uhel, hadr, popřípadě gumu nejlépe plastickou pro uhlový předkres a kelímky na vodu, kelímky na ředění tuše, tuš, štětce různé velikosti, hlavně velký, široký štětec, postačí klasická štětka. Kdo má s sebou štět-ku, či nějaký velký štětec?**“

Přihlásily se jen dvě studentky.

„Jak je to možné? To doma nemáte větší štětce?“

„Máme“

„Tak proč jste si je nepřinesli? Včera jsme vám to řekli, že je budete potřebovat.“

„Nevíme.“

„**Ukažte mi, jaké štětce jste si s sebou přinesli... Máte malé štětce. Dnes budete dělat v životní nebo i v nadživotní velikosti. Včera jsem vás o tom informovala. Pracovat budete především v plochách.** S malým štětečkem se vám to bude dělat obtížněji. **Doporučuji vám, aby jste se pozeptali** vašich spolužáků, jestli někdo nemá navíc na půjčení větší, široký štětec. Už vidím, jak to tu šudlíte těma maličkýma štětečkama.“

„No, tak pro začátek si **každá z vás vybere pohled** na zátiší a **postaví si tam stojan** s deskou a **jedna z vás dojde** pro čtvrtky pro všechny ke školníkovi. **Tak třeba ty.** Jak se jmenuješ?“

„Markéta“

„Dobře, **prosím tě Markét,** dojdí pro 6 čtvrtek.“

Počkala jsem, až se studentka vrátí. Mezitím jsem si zaběhla do kabinetu promluvit si s panem Žížkou.

„Včera se moc nepředvedli.“

„Bud' na ně přísná Kateřino. Potřebuji to.“ mi neustále vedoucí učitel připomínal.

„Mám chuť jim při zadávání kritérií oznámit i tu, že pokud zátiší nestihnou do konce výuky, tak místo o stupeň horší známku jim dám i o 2 stupně horší známku.“

„Ano udělej to, postraš je. Ať makají, jsou líní, flákají se.“

Vrátila jsem se do ateliéru společně s panem učitelem. **Viděli jsem že čtvrtky jsou spíše dlouhé obdélníky.**

„Bude lepší, když si ty čtvrtky zkrátíte. Alespoň tak o 15 cm.“

Učitel se jich zeptal, jestli mají pravítka. Odpověděli, že nemají. „Tak si je sežeňte! Za chvíli se vrátíme, a ať to máte zkrácené!“ pověděl pan učitel.

Po 5 minutách jsme se vrátili. Studentky stále **zkracovaly čtvrtky za pomoci nějaké lišty. Měly to křivé.**

Učitel nebyl moc nadšen s provedením práce studentek. Nařídil jim, ať to uříznou znova a rovně. A odešel. **Poslala jsem studentku** pro nové čtvrtky, protože kdyby je ještě zkrátily, vznikl by z toho čtverec.

Ne moc vhodný formát pro studii zátiší s lahvemi od vína. Které jsou vertikální a celková kompozice zátiší je spíše na výšku.

Když se vrátila, tak jsem ukázala studentům, jak si odříznout rovný pruh za pomoci obyčejného papíru.

Komentář (1): po-
učení-připomenutí

Komentář (1): výtvarný problém-
nepřipravenost studentů, ztíží jim
proces tvorby, bude náročnější,

Komentář (2): zadání

Komentář (2): výtvarný problém-
studenti lhostejně pracují, výsledkem
je křivý, neupravený podklad, který
sníží kvalitu práce

Komentář (3): zaúkolování

„Vezmete si obyčejný kancelářský papír. Odhadem si označíte od konce papíru 15 cm a uděláte si značku. Poté přiložíte papír se značkou na kraj čtvrtky a označíte bod na čtvrtce a to ve stejném místě jako je na papíře. A stejným způsobem i na druhé straně čtvrtky. Teď vám vznikly na obou koncích čtvrtky stejně vzdálené body, které spojitě tou lištou, kterou jste tu našly, když nemáte to pravítko. A opatrně, rovně oříznete. I Když to nebude přesně 15 cm, tak budete mít jistotu, že jste spojili stejně dlouhé body a uříznete rovný kus.“

„Páni, to je super.“ Ozývalo se po ateliéru.

„A jednoduché.“ Reaguji.

„Tímto způsobem si můžete odměřit kdykoliv a kdekoliv i bez pravítka. Pokud vyložené nebude nutná přesná vzdálenost. Je to celkem užitečné. Tak a teď si každá zkrátte čtvrtky, ať můžete začít. Až to budete mít hotové, napněte si čtvrtku na desku. A začnete uhlem předkresbu zátiší.“

Nechala jsem jim pár minut. Pak jsem se do ateliéru vrátila.

„Tak, už to máte hotové?!“

„Ano.“

Všechny stály u stojanu s uhlem v ruce. Obešla jsem je a zkontrolovala, jak mají napnuté čtvrtky.

„No a kde máte špejle? Měření špejlí vás učili. Co měříme špejlí?“

„Proporce.“

„Ano, proporce a co ještě?“

„...“ ticho.

„Špejlí si krom měření proporce, také pomáháme k měření úhlů, abychom si pomohli určit posazení jednotlivých předmětů do formátu, vzdálenosti mezi nimi. A to nám pomáhá při tvorbě kompozice. Pokud máte problémy nakreslit správně kompozici, ještě je možnost si pomoc okýnkem. Tak si okamžitě všichni vezměte do ruky špejli, pokud ji nemáte, půjčíte si ji od někoho. A měřte a měřte. Jinak vám rozvržení zátiší nevyjde. Špejle vám velice pomůže. Noste ji neustále s sebou. Příště si vás všechny zkontroluji. A budu i známkovat, jestli jste si přinesli všechny pomůcky.

Dnes máte 6 vyučovacích hodin. Bylo by dobré, kdyby jste si kresbu uhlem udělaly v průběhu první poloviny a pak se pustily do lavírky v průběhu druhé poloviny.

Uhlová kresba je jen předkres, není to hlavní kresba, tak se s ní moc nevykreslujte. Pouze si rozvrhněte kompozici, proporce, perspektivu. Nevykreslujte se, nestínujte. Stejnak přes to budete malovat štětcem a zbytečně by jste se zdržovaly. Uhel se stejně rozmaže a nebude vidět, co konkrétního jste kreslily. Nesmaže se úplně, vidět tam bude vždycky.

Doporučuji si udělat lehčí, světlejší kresbu. Protože mokrým štětcem se uhel rozmaže a zafixuje. Takže už tam nebudete moci gumovat a pokud tam budete potřebovat světlo.

Tak jediné světlo na vašem zátiší je pozadí papíru. Nebude používat bělobu. Tak na to myslíte. Pro dnešek bude důležité, aby jste zátiší do konce vyučování stihly. Pokud to nestihnute, dostanete horší známku a to nejen o jeden stupeň, ale o dva. To znamená, že pokud to nestihnute a kresba bude tak na dvojku, tak výsledná bude za 4. Hlídejte si čas.

Moc dlouho se nezdržujte s uhlovou kresbu, je jen opravdu pro ujasnění celkového posazení motivu do formátu.“

„Co?“ Koukaly na mě studentky vytřeštěně.

„Také budu hodnotit kompozici zátiší, proporce a perspektivu. To vše si změříte za pomoci špejle.

A také budu hodnotit modelaci světla a stínu. Pustíte se do toho.“

Odešla jsem do kabinetu za učitelem. Povídá mi.

„Ještě bych po tobě chtěl, aby si jim dala známku za průběh práce, někdy v polovině výuky a pak za výslednou práci.“

„Dobře.“

Asi po čtvrt hodině jsem se vrátila do ateliéru a konzultovala počáteční krůčky studentů.

Komentář (4): poučení

Komentář (5): zadání

Komentář (6): po-
učení–práce se špejlí

Komentář (7): zadání

Komentář (8): poučení

Komentář (9): po-
učení–práce se špejlí

Komentář (10): zadání

„Ještě bych vás chtěla požádat, aby si každá z vás napnula pruh papíru, nejlépe ten odříznutý kus ze čtvrtky a napnula na kraj desky. Nepište na něj své křestní jméno a jinak vám také bude sloužit na ujasnění odstínu tuše při lavírce. Dnes vám dám dvě známky za dnešní práci. A to za průběh práce a pak na konci za výslednou hotovu práci. Také vám v průběhu dneška zadám úkol na příště. To bude až za dva týdny po prázdninách.“ Do toho vešel pan učitel a obcházel studentky a také s nimi konzultoval. Když všechny obešel, řekl jim, ať si udělají ještě **pomocné okénko a použijí ho, že proporce mají úplně špatně.**

Komentář (11): zadání

Když jsem obcházela jednotlivé studentky, zjistila jsem, že se **snaží do formátu nacpat všechny předměty** v zátiší. Skoro každé z nich jsem pověděla.

Komentář (3): výtvarné řešení – osvojení zkušenosti s pomůckami, protože studenti málo pracují s pomocným materiálem k dosažení lepšího výsledku

„Nemusíš na čtvrtku kreslit všechny předměty. **Když si zátiší prohlédneš, zjistíš, že některý předmět, který je na kraji a je vidět jen z části a skoro nejde poznat co to je. Tak ho tam nemusíš kreslit. Vynecháš ho.** Pokud by jsi ho tam nakreslila, zničila by si celou kompozici zátiší. Avšak to neznamena, že vynecháš co nejvíce předmětů.

Komentář (12): poučení – kompozice

Ať je zátiší ze 3 předmětů, pokud se ti tam jeden ze 4 nevejde celý, vylezá, vyčuhuje z kompozice, tak ho tam prostě nekresli.“

„Třeba ta lebka?“ ptá se mě studentka.

„Ano ten kousek lebky tam vůbec nemusí být, když ho vynecháš, vytvoří se ti místo a nebudeš zátiší tlačit na kraj papíru. **Upevníš celé zátiší do toho formátu.**“

A podobné problémy jsem na začátku řešila s každou studentkou. Hlavně co se kompozice týče. Sama dobře vím, jak pan učitel Žizka vede hodiny. Sám mě učil, když jsem na této střední škole studovala. Takže vím, že je tohle všechno učil už od začátku prvního ročníku.

Musím říci, že jsem byla opravdu velice rázná, i chůze po třídě byla energetická. Mluvila jsem hodně nahlas, abych upoutala pozornost, protože vím, že i když je studentů velice málo, tak mají tendenci povídat si a neposlouchat a i v malém počtu vzniká hluk.

Chodila jsem průběh práce konzultovat přibližně po 15-20 minutách.

Dalším dejme tomu problémem bylo, že studenti **kreslili uhlem velice silně a měli téměř celý papír zašpiněný, začerněný.** Proti živé, energetické kresbě nic nemám, ale teď šlo jen o předkres.

Komentář (4): výtvarné řešení – získávání zkušenosti při postupu výtvarné techniky

„**Tu kresbu uhlem si stáhni hadrem a odpozoruj světla a ty největší, nejintenzivnější světlé plochy si vygumuj. Protože až začneš lavírkou a přejedeš namočeným štětcem přes uhlovou kresbu, rozmažeš si uhel a zašpiniš papír. A pokud někde má být světlo, už ho tam nedostaneš. Už to nevygumuješ.** Světlem a stínem modeluješ hmotu. **Potřebuješ si tam nějaké světlo zachovat, nejlépe tam kde je.**“

Komentář (13): poučení – výtvarným vyjádření

To jsem pověděla každé z nich individuálně. Většinou na mě jen kývaly hlavou, že chápou. A tak probíhalo celé vyučování. Po 15 až 20 minutách jsem chodila do třídy konzultovat průběh práce. Snažila jsem se jim co nejlépe vysvětlit, kde mají chyby a jak je napravit. Také jsem studentům připomínala, kolik mají ještě času, hlavně na kresbu. Aby jim zbyl čas na lavírku. Studenti sami dobrovolně občas pracovali i o přestávce.

Komentář (14): poučení – práci se špejlí

Neustále jsem je **upozorňovala, aby stále používali špejli a přeměřovali si své zátiší. Pořád a pořád, aby si mohli opravovat chybné linie, tahy.**

V polovině proběhlo hodnocení, většina prací byla na dobré cestě. Znamky byly většinou chvalitebné až dobré, ale u jedné jsem si lámala hlavu, **vůbec mě ta studentka neposlouchala. Měla celé zátiší příliš malé uprostřed formátu, všechno proporčně špatně, křivou perspektivu i tvary jednotlivých předmětů se hroutily.**

Komentář (5): výtvarný/komunikační problém – studentka neprojevila znalosti základů při kreslení zátiší a odmítala spolupracovat, výsledkem byla nedostatečná práce

Poukázala jsem na chyby, vysvětlila jsem co všechno má špatně, snažila jsem se jí vysvětlit a ukázat jak pracovat se špejlí a s okýnkem, aby si pomohla, aby se jí to lépe opravovalo.

Pověděla jsem ji. „Alespoň, že zátiší nevylézá z formátu ven.“ **Snažila jsem se najít něco, co bych jí pochválila.** Ale opravdu nebylo co. **Její reakce projevovala lhostejnost.** Když tam přišel učitel, tak jim opakoval to samé co já. Což na jednu stranu mě těšilo, protože jsem měla pocit, že to dělám správně, ale na druhou stranu jsem z toho byla trochu zoufalá, když i některý student není schopný si nechat poradit. A pak byl smutný, že má špatnou známku. Dělalo mi to starosti. Učitel mi v kabinetu pověděl, že je na propadnutí, že si vůbec nenechá poradit, dělá si, co chce. Jediný důvod, proč prolezla prvním pololetí je klazurní práce, která byla založena spíše na studentově představivosti. Kreslili perovou kresbou nějaká smyšlená města. Což se porotě celkem i líbilo. Ale že jinak co se základů týče, tak je to s ní celkem marné. To mě moc nepotěšil.

Komentář (5): výtvarný/komunikační problém – studentka neprojevila znalosti základů při kreslení zátiší a odmítala spolupracovat, výsledkem byla nedostatečná práce

Když byl čas začít s lavírkou, tak jsem studentům připomněla postup.

„V lavírce se postupuje od nejsvětlejších tónů, po nejtmavších. **Pozorně pozorujte světlo a stín,** jak se tvaruje objem každého předmětu.

Komentář (15): poučení – estetický projev

Aby **jste to správně zachytili.** Když použijete nejdříve příliš tmavou, už tam to světlo zpět nedostanete. **Začněte v plochách.** Od největších ploch po detaily. Tady je potřeba ten široký štětec, který by vám práci usnadnil. A hlavně v lavírce je často vidět každý tah štětcem, jsou vidět jednotlivé vrstvy přes sebe. Tudiž bude tím malým štětcem vidět každý tah. Pokud by jste chtěli čistou lavírovanou malbu, tak malým štětcem toho těžce dosáhnete. **Pro příště si všichni přineste široký štětec, štětku! I když už jste odložil uhel a malujete štětcem, nezapomeňte si neustále přeměřovat proporce, perspektivu špejlí. --- Stále můžete přemalovat, opravit, co už tam máte lavírkou namalované. Nevybarvujete omalovánky,** které jste si v průběhu první poloviny nakreslili. **Stále budete stavbu celého zátiší, ale už v ploše.“**

Komentář (16): poučení – technika

Komentář (17): poučení – práci se špejlí,

Některým studentům, u kterých jsem viděla, že je potřeba ještě trochu uhlové kresby pro ujasnění tvaru a proporce, jsem dala trochu víc času a věnovala jsem jim více pozornosti. Častěji jsem jim vysvětlovala co je špatně, vysvětlila jak to napravit a i jim to ukazovala na kusu papíru. V průběhu celého dne jsem jim ukazovala jak pracovat se špejlí a ze začátku i s pomocným okénkem.

Informovala jsem studenty, že skončí o 20 minut dříve před koncem vyučovacího bloku, abychom stihli nejen oznámkovat jejich práci, ale i domácí úkoly, které jsem jim zadala z předchozího dne. Studentů bylo 6 a každý měl přinést jednu studii lavírkou tuší na formát A3. Byla jsem si jistá, že 20 minut na ohodnocení stačí, a že zbude i čas na úklid. Pan učitel Žižka v předchozích hodinách v prvním pololetí představil studentům několik barokních malířů a ukázal několik barokních zátiší, představil jim šerosvit. Snažil se studentům vysvětlit podstatu většího kontrastu světla a stínu, že to dodává větší hloubku a větší prostor obrazu a hlavně dynamiku, se kterou barokní malíři pracovali. To jsem původně chtěla udělat v úvodu výuky, ale když jsem byla informována, že to bylo studentům představeno už několikrát, tak jsme se shodli, že to vynecháme. A v průběhu druhé části výuky jsme společně s učitelem studentům připomínali, jak pracovali barokní umělci, aby si vzpomněli na kontrasty světla a stínu.

Komentář (18): poučení – estetické citění

Aby pracovali s jemnými přechody a opravdu velmi tmavá místa ztmavili. Studenti měli velký problém použít tmavší odstín tuše. Bali se, že to bude moc tmavé a celé si to zkazí.

Komentář (6): Výtvarné řešení – estetické vyjádření, emoce. Studenti se bojí tmavých odstínů. Pracují spíše s monotonními odstíny, vzniká tak plošné vyjádření bez hloubky a prostoru.

„Je to na dobré cestě. Kompozici jsi opravila, ještě zkontroluji proporce a perspektivu. Tady ta linie ubíhá dobře, tady ta ti jde ještě trochu křivě. Máš nahozené plochy. Tak teď by to chtělo začít pomalu přitmavovat od největších ploch po nejmenší a po nejtmavší.“

„Je to na dobré cestě. Kompozici jsi opravila, ještě zkontroluji proporce a perspektivu. Tady ta linie ubíhá dobře, tady ta ti jde ještě trochu křivě. Máš nahozené plochy. **Tak teď by to chtělo začít pomalu přitmavovat** od největších ploch po nejmenší a po nejtmavší.“

„Co? Ještě tmavěji? To nee.“

„Ale ano, potřebuješ tomu dát trochu kontrastu, aby se prohloubil prostor.“

Za půl hodiny jsem tam byla zpět.

„**A ještě to přitmav**“

„Cože? Ještě? Vždyť už jsem to ztmavila.“

„Ale jenom někde a málo.“

„Ne, ztmavila jsem to všude, kde je tma.“

„Tak až ti to trochu zaschne, tak tam kde je ještě větší tma. **Tam udělej tmavší odstín.**“

„Neee! Já se toho bojím.“

„Proč se toho bojíš?“

„No, že to zkazím.“

„**Neboj se, zkus to. Potřebuješ si to vyzkoušet.**“ A pokud zjistíme, že něco bylo špatně, tak příště se tomu vyhneme. **Neboj! Do toho! Dejte tmavší!** Tady a tady je největší tma, skoro úplně černo, tady a tady a tady je velký stín. Tady a tady je světlo. Tak tam kde je světlo už to nech. **A přitmav kde je stín a velká tma.**“

„No jo no, tak já to zkusím. Bože můj, co se to po mě chce.“

Nakonec se někteří studenti odvážili pracovat i s tmavšími odstíny.

Neustále studentům připomínám čas, a aby i při práci s lavírkou pracovali se špejlí a kontrolovali si proporce.

V průběhu poslední vyučovací hodiny zadávám studentům domácí úkol, na kterém jsme se s učitelem domluvili, který mají přinést po prázdninách za 13 dní. Zadání domácího úkolu jsem napsala na tabuli.

Vyžadovala jsem pozornost, a až mě všechny studentky poslouchaly, tak jsem zadání přečetla nahlas.

„Po prázdninách se uvidíme v pondělí, to je za 13 dní. **Přinesete mi** 10 lavírovaných zátiší na formát A3. 5 zátiší se bude skládat ze dvou předmětů a 5 zátiší z 3 předmětů.

Předmět **zkombinujete**, ať je na každém zátiší alespoň jeden kuchyňský předmět jako je například otvírák, škrabka, nůžky na kuře nebo struhadlo, lis česneku a podobně.

A ať je na každém zátiší alespoň jedno ovoce nebo zelenina. **Zátiší si budete stavět sami.**

Tak přemýšlejte nad jeho kompozicí. Nedělejte si to příliš komplikované, ale ať to není zas příliš jednoduché. To znamená, **nenakreslete mi jen jablko s malou lžičkou.**

Dejte místo té lžičky něco nápaditějšího. I doma **používejte a pomáhajte si špejlí.**

Budu hodnotit to samé co dnes tady. Kompozici, proporce, perspektivu, tvarování hmoty a prostoru za pomoci světla a stínu. A hlavně počet. Dopředu vás upozorňuji, že pokud přinesete méně jak 5 ks, automaticky vám dám za pět. Máte dva týdny.

A jen 10 studií. Studie děláte od začátku září. Studie zátiší lavírkou na malý formát děláte už víc jak pár týdnů.“

Studenti nic nenamítali, jen na mě s vykulenýma očima koukali a zapisovali si zadání a fotili na mobil napsané zadání na tabuli.

Jedna studentka se mě zeptala, když jsem s ní konzultovala její práci, jestli by mohla přinést jen polovinu úkolů a druhou až za dalších 14 dní. Zamítla jsem jí to. A pak si stěžovala tátovi, který volal třídnímu učiteli, tedy panu Žížkovi. S učitelem jsme byli v šoku a všem pan učitel vysvětlil, že je to naprosto normální. Že chápe, že nebyli zvyklí na větší množství úkolů. Ale že jim to sliboval, že to tak bude a oznámil, že to tak bude i nadále. Navíc mají na vypracování domácího úkolu dva týdny. Žasla jsem, jak si tohle někdo může dovolit.

Komentář (19): poučení – estetické
cítění

Komentář (20): zadání – domácího
úkolu

(Zpětně mohu říci, že všechny studentky, které po prázdninách přišly. Přinesly plný počet. A některé studie se jim i celkem povedly. Tady ta problémová studentka, která nechce pracovat, ta po prázdninách vůbec nedorazila a ani na 3. společný vyučovací blok.) 15-20 minut před koncem ukončuji studentům práce a nastává hodnocení. Znovu jsme všem nahlas připomněla, co budu hodnotit. Požádala jsem studenty, aby si připravili domácí úkoly.

A individuálně jsem studenty ohodnotila a oznámkovala jim práci. Nejdříve zátiší, které vytvořili v průběhu výuky a poté domácí úkoly. Kde jsem hodnotila stejná kritéria. Průběh hodnocení byl v podstatě stejný jako konzultace v průběhu výuky. Poukázala jsem, co mají dobře, co se jim povedlo, v čem by měli pokračovat. Také co udělali špatně, co tomu chybělo. Na čem ještě zapracovat. Lišilo se to jen známkou.

Studenti práci stihli a zaplnili celý formát lavírkou tuší, někdo více bojoval s kompozicí, proporcemi a perspektivou. A někdo s tím bojoval méně. To co jsem chtěla, aby hlavně stihli, to se mi splnilo. Viděla jsem práce studentů z předchozího dne a musím říci, že jsem posun vpřed viděla. Rozloučila jsem se.

„Uvidíme se za dva týdny, užijte si prázdniny a najděte si čas, třeba i jen víkend na lavírování. Ono to ve výsledku nezabere tolik času. Mějte se krásně.“

„Děkujeme. Nashledanou“

Závěrečně shrnutí

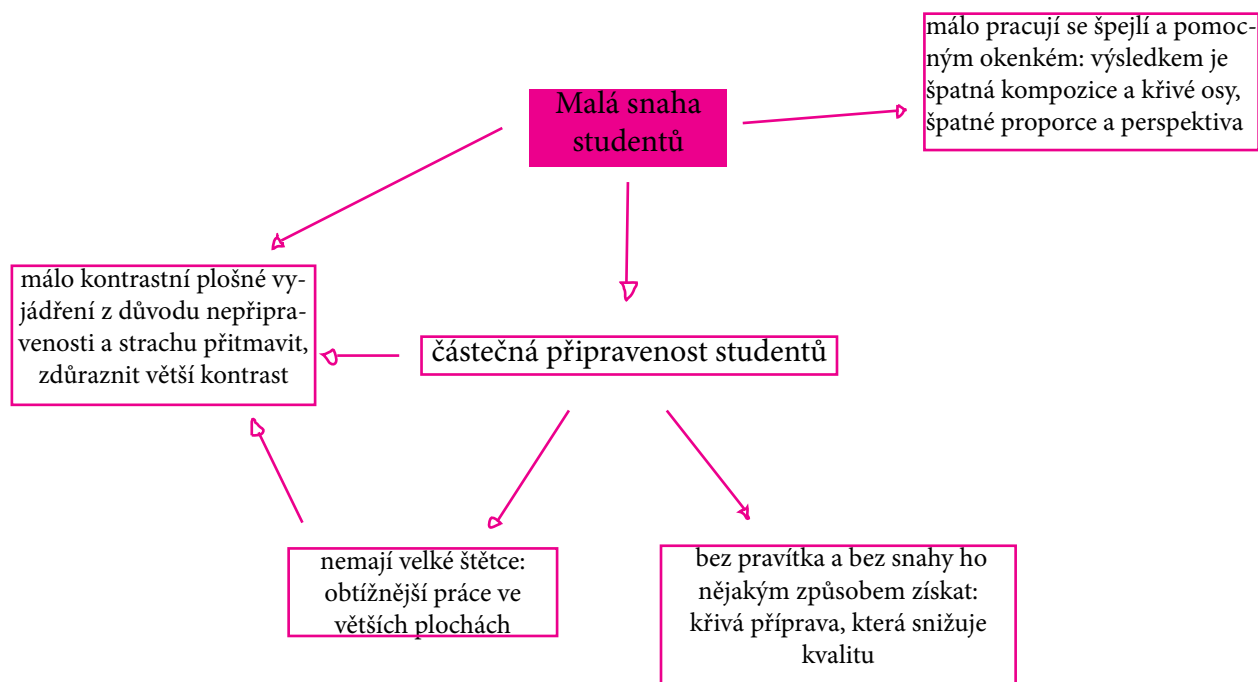
1) Jaké problémy bylo možné pozorovat ve výuce ve vztahu k očekávaným výstupům?

Studenti prvního ročníku na střední škole mají opravdu svou hlavu. Ze začátku se projeví s trochou lhostejností a nechtěli komunikovat. Později se však zapojili.

Ukázalo se, že jim dělá problém **pracovat s pomocnými pomůckami**, jako je špejle a okénko na měření proporce, perspektivy, kompozice. Neumějí dostatečně využít jejich užitečnou pomoc při stavbě obrazu. A kdybych se po celou dobu vyučovacího bloku nechovala asertivně a nehájila špejli, tak by mi ji vůbec nepoužívali. Ale řekla bych, že ve výsledku se s ní naučili pracovat.

Další výtvorný problém byl ten, že studenti stále **pracovali se světlými tóny** ploch, tudíž byl jejich obraz stále plošný a **bez naznačeného prostoru**. U černobílých obrazů se hloubka prostoru zvýrazňuje stínami a světlem. Trvalo to několik hodin, než se mi je podařilo podpořit a přesvědčit, aby tmavá místa ztmavili. A aby se toho nebáli. Také dalším problémem přitmavování byla nepřítomnost většího štětce. Skoro všichni měli malé štětce a na větším formátu se s tím pracuje špatně a hlavně zdlouhavě. Bylo vidět, že náročnost techniky zaviněná nedostatečnou připraveností způsobovala nechuť malovat v plochách. Avšak pokud chtěli dobrou výslednou práci, museli se s tím poprat. Pevně doufám, že se poučili.

Trochu mi u studentu **chyběla kreativita** při katastrofickém scénáři. V tomhle případě šlo o nepřítomnost pomůcek. Velké štětce, ani se neptali spolužáků ve třídě ani v jiné třídě, zda by jim někdo větší štětec nepůjčil a ani se po ateliérech nerozhlíželi, zda náhodou nějaký nenaleznou a nevypůjčí si jej. Dále neměli pravítko, aby si odměřili a tudíž rovně zkrátily čtvrtky. Sice vzali nějaký kus klacku, který se válel na zemi, asi kus lišty, avšak křivé, tudíž nevhodné. Ale mohli se zeptat nás učitelů, v kanceláři u sekretářky by se určitě nějaké pravítko našlo. Ale nadruhou stranu jsem měla možnost jim ukázat, jak si v takových případech šikovně poradit i jen s kusem papíru.

Závěrečně shrnutí

2) Které pokyny zadal učitel ve výuce?

- Měli jste za úkol přinést si pomůcky na....
- To znamená špejle, uhl, hadr, ...
- Ukažte mi....
- Dnes budete dělat...
- Doporučuji vám, abyste se pozeptali...
- Každý z vás si vybere pohled....
- Postaví si tam stojan s deskou
- Jedna z vás dojde pro....
- Tak třeba ty...
- Prosím tě Markét dojdí pro...
- Vezměte si
- Odhadem si označte...
- Udělejte si značku...
- Poté přiložíte...
- a označíte bod...
- které spojíte...
- Tak a teď si každá zkrátte čtvrtky, ať můžete začít.
- A začněte uhlem...
- vezměte do ruky špejli...
- půjčíte si ji....
- A měřte a měřte...
- Noste ji neustále s sebou.
- Bylo by dobré, kdybyste si kresbu uhlem udělaly v průběhu 1. poloviny.....
- Tak se s ní mo nevykreslujte...
- Pouze si udělat lehčí, světlejší kresbu....
- Tak na to myslete..
- Hlídejte si čas.
- Moc dlouho se nezdržujte s ...
- To vše si změříte z pomocí špejle!
- Pusťte se do toho!
- Ještě bych vás chtěla požádat, aby si každá z vás naplnula pruh papíru...
- Napište na něj své křestní jméno..
- Nemusíš...
- kreslit všechny předměty...
- když si zátiší prohlédneš, zjistíš...
- tak ho tam nemusíš kreslit...
- vynecháš ho...
- upevniš celé zátiší do toho formátu.
- Tu kresbu uhlem si stáhni hadrem...
- odpozoruj světla...
- ty nejintenzivnější světlé plochy si vygumuj. Potřebuješ si tam nějaké světlo zachovat.
- Stále používej špejli...
- přeměřovali si své zátiší...
- pořád a pořád...
- aby si mohli opravit chybné linie a tahy.
- Pozorně pozoruj světlo a stín....
- Začněte v plochách...
- Pro příště všichni široký štětec, štětka...
- Nezepoměňte si neustále přeměřovat proporce, perspektivu špejlí.
- Stále můžete přemalovat, opravit....
- Nevybarvujete omalovánky....
- stále budete stavbu celého....
- Aby pracovali s jemný přechodem....
- a velmi tmavá místa ztmavili...
- Tak teď by to chtělo začít přitavovat...
- a ještě to přitmav...
- tam udělej tmavší odstín...
- neboj se...
- Zkus to....
- Potřebuješ si to vyzkoušet...
- Neboj! Do toho!, dej tam tmavší...
- A přitmav kde je stín a velká tma
- Přinesete mi 10 lavírovaných zátiší....
- Zkombinujete.....
- Zátiší si budete stavět sami. Tak přemýšlejte ...
- Nedělejte si to příliš komplikované, ale ať to není zas příliš jednoduché...
- nenakreslete mi jen jablko s malou lžičkou. Dejte něco nápaditějšího.
- I doma používejte a pomáhajte si špejlí.

Když si čtu tenhle výběr pokynů, které jsem aplikovala ve výuce, tak mi tam **chybí větší komunikace se studenty**. Většinou jim opakuji kritéria hodnocení, zadání, aby si pomáhali měřením špejlí, něco jim kážu, poučuji.

Byla jsem v průběhu praxe přece jen trochu nervózní a tahle třída měla spoustu věcí dost tzv. na háku. Měla jsem hodně obavy, **aby mě vůbec brali vážně a poslouchali, co jim povídám**.

Také jsem měla obavy, aby výuka neproběhla špatně. A **kdyby nastal nějaký zádrhel, tak aby nebyl mou vinou. Soustředila jsem se na to, abych jim řekla všechno k výtvarnému úkolu, každý detail zadání, všechna kritéria**.

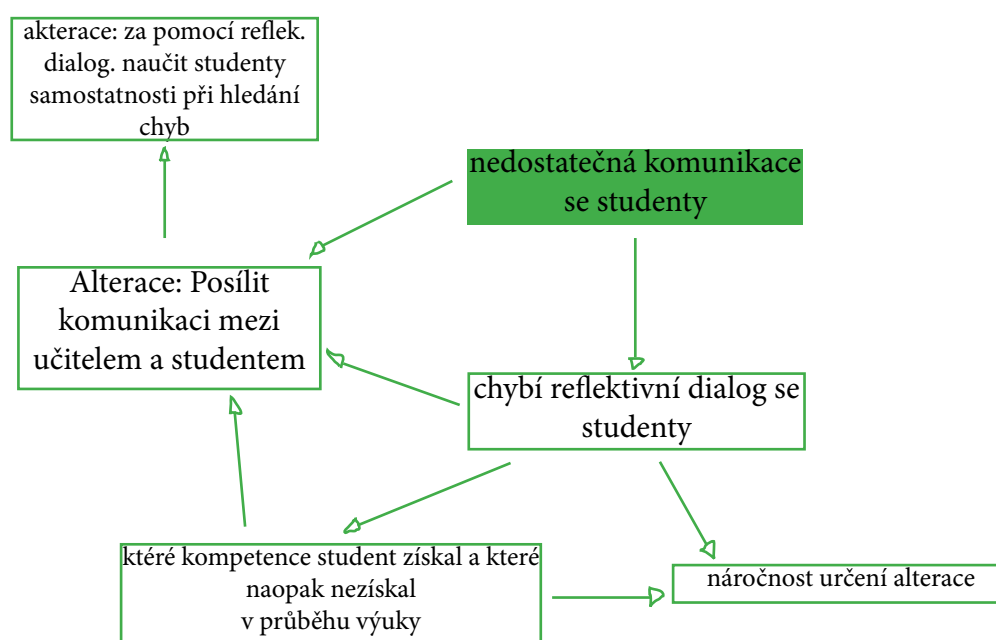
Jak jsem už řekla, většinou jsem kázala. Domluvili jsme se s vedoucím učitelem, že mám být přísná, tak jsem se snažila být přísná. I přesto jsem se občas snažila použít vlídná slova, hlavně, když jsem chtěla po někom nějakou aktivitu navíc, např. přinést čtvrtky od školníka. A tak moc jsem se soustředila na příkazy a zadání a ráznost mého vyjadřování, kvůli získání respektu, že jsem nedokázala víc komunikovat se studenty.

Chyběl mi ve výuce reflektivní dialog.

Sice se ke konci studenti sami od sebe vyjádřili, že jsem je hodně za ty 2 týdny naučila. Ale nevěděla jsem, co přesně si myslí. Jestli **si uvědomují konkrétní pokroky**. V průběhu vyučovacího bloku jsem postřehla, že neumí pracovat s pomocnou špejlí a okénkem. Ale **nevím komu co přesně dělalo větší potíže**. Jak se jim pracovalo s technikou lavírky na větší formát (B2 až B1), oproti práce na menší formát (A3).

Brala jsem jako **samozřejmost určité kompetence studentů**, které získávali od začátku školního roku, např. že jsou zvyklí pracovat 6 vyučovacích hodin. Ukázalo se, že už po 4 vyučovacích hodinách nejsou schopný vydržet malovat u stojanu.

Že dokažou alespoň trochu **postřehnout špatnou kompozici a snaží se ji sami opravit**. Např. když jim motiv z jedné strany papíru vylézá mimo formát a na druhé straně papíru mají příliš mnoho místa. Tak že si uvědomí, že ho budou muset předělat. Samozřejmě, když jsem viděla, že mají špatnou kompozici, tak jsem na tuhle chybu upozornila a vysvětlila co je špatně a jak to mají opravit. A lpěla jsem na smazání a opravením. Zpětně by se mi teď líbilo, kdybych se je **zeptala: Co mají na té kresbě špatně a jak chybu opravit. Aby se naučili sami hledat chyby a opravovat je**.

Možné alterace

Celkově jsem ze své výzkumné sondy zjistila, že bych měla více studenty hlídat, jestli pracují se špejlí, pomocným okénkem a hlavně zda ví, jak s těmito pomůckami pracovat. Zjistila jsem totiž v průběhu výuky, že neumí dostatečně využít jejich užitečnou pomoc, jejich potenciál.

Což navazuje na mou druhou výzkumnou otázku, která se zabývala pokyny, které učitel zadal. V této výzkumné části se zabývám celkově komunikací mezi mnou a studentem, z mé strany, ze strany učitele. V této výzkumné sondě jsem zjistila, že do výuky málo, skoro vůbec zapajuju reflektivní dialog.

To je pro mne nejdůležitější moment. A proto navrhuji alteraci, abych si uhlídala čas a správný moment pro aplikaci reflektivního dialogu, který by vedl k diskusi. A který by vedl studenty k samostatnosti spojené s nalezením a řešením problému ve výtvarném úkolu.

Reflektivní bilance z 2. vyučovacího bloku 16. 2. 2018

Škola: SUPŠ Zámeček s.r.o.

Cílová skupina: 2. ročník oboru užitá malba

Výukový předmět: figurální kresba

Námět hodiny: Studie figury

Očekávaný výstup:

Očekávám spolupráci se studenty, kterou si chci získat pozorností, jistou rázností v mém vyjadřování. Doufám, že se mi podaří studenty vést tak, aby do konce vyučovacího bloku kresbu stihli.

Hodnocení:

Budu hodnotit postup práce.

Jak student přistupuje k úkolu.

Jak student pracuje s vyměřováním za pomoci okénka a špejle.

Posazení figury do formátu.

Proporce.

Kresebné vyjádření uhlím.

Jak student přijímal mou kritiku.

Jak pracoval s radou.

Průběh:

2. vyučovací blok se konal v pátek a měl 4 vyučovací hodiny. Měla jsem ho se studenty 2. ročníku oboru užitá malby. Do školy jsem přišla o 15-30minut dříve. Studentů bylo cca 15. Na začátku výuky než přišel model jsem se jim představila. Skupina studentů mě už znala z předchozího roku. Společně s učitelem jsme jim oznámili, že ten den je budu učit já.

Všem jsem oznámila kritéria hodnocení, co po nich budu chtít. A to především, aby neustále měřili proporce špejlí, pokud má někdo potíže s kompozicí, ať si okamžitě vytvoří okénko, se kterým bude pracovat.

Oznámila jsem jim, že budu hodnotit hlavně proporce, posazení figury do formátu. To bude nejpodstatnější, pokud někdo bude dost rychlý na to, aby začal tvarovat hmotu za pomoci stínování nebo šrafování, tak samozřejmě může, ale není to podmínka dobré známky. Avšak dobré známce může dopomoci.

Následně jsem všem zadala, aby si napnuli balící papír na desku. Poté co přišel model, modelka, žena staršího věku, která už několik let pózuje jako model pro předmět figurální kresby a malby.

Usadili jsme modelku. Usoudili jsme s učitelem, že je studentů mnoho na to, aby měli dobrý výhled, tak jsme je rozdělili na dvě poloviny a druhé polovině seděl modelem jeden ze studentů. Student, který byl ve figurální kresbě šikovnější, a tak nebude vadit, že ten den kreslit nebude. Studenti si postavili stojany kolem modelu a začali kreslit.

Se studenty jsem konzultovala každých 20 minut. Snažila jsem se dohlédnout, jak pracují s poměřováním za pomoci špejle a ukazovat jim, jak na to. Upozorňovala jsem je na chyby a snažila jsem se jim smysluplně vysvětlit jak je opravit. Především za pomoci špejle. Také jsem studenty neustále upozorňovala na to, kolik času jim zbývá.

S touto skupinou studentů se mi spolupracovalo moc dobře, byli komunikativní i v předchozí zkušenosti. A velice mě potěšilo, že mě rádi viděli a že si mě pamatovali. Vešla jsem do třídy a hned jsem s nadšením slyšela pozdravy a kladnou energii.

Většina studentů kresbu stihla a pěkně figuru do formátu zakomponovali, někteří s ní bojovali.